

Kurambayeva Malika Ravshanbekovna

Urgench innovation university, Uzbekistan, Kharezsm

E-mail: malika280299@gmail.com

Norboyev O'ktam Safarboyevich

Ma'mun universiteti dotsenti Uzbekistan, Kharezm

REALIYA TURLARI: TAHLIL VA TASNIF

Annotatsiya: Realıya, madaniyat va til o'rtasidagi bog'lanishni aks ettiruvchi, o'ziga xos va o'ziga xos ma'no va dasturiy ta'minotga ega bo'lgan so'zlar yoki ifodalardir. Ular tarjima jarayonida muhim ahamiyatga ega, chunki ular biror madaniyatning o'ziga xos xususiyatlarini, an'alarini va hayot tarzini ifodalaydi. Ushbu maqolada realıya turlari tahlil qilinadi, ularning tasnifi, misollar bilan ko'rsatiladi va tarjima jarayonidagi ahamiyati muhokama etiladi. Realıya turlari, asosan, madaniy, tarixiy, geografik, ijtimoiy va iqtisodiy kontekstlarda tasniflanadi. Har bir realıya turi o'zining o'ziga xos xususiyatlari va tarjima qilinganida yuzaga keladigan qiyinchiliklarga ega. Ushbu maqola realıya turlarining o'ziga xosligini va ularning tarjima jarayonidagi o'rnini tushunishga yordam beradi.

Kirish

Realıya so'zi, asosan, biror madaniyatga xos bo'lgan, lekin boshqa madaniyatlarda to'liq anglanmaydigan atamalarni anglatadi. Tarjimonlar uchun realıya turlarini to'g'ri aniqlash va ularni samarali tarzda tarjima qilish juda muhimdir. Bu maqolada realıya turlarini chuqurroq tahlil qilib, ularni qanday tasniflash mumkinligini ko'rib chiqamiz.

Realıya Turlari

1. Madaniy Realıya

○ Madaniy realıya alohida bir millat yoki etnik guruhning an'analari, urf-odatları va hayot tarzi bilan bog'liq bo'ladi. Masalan, "Navro'z" bayrami O'zbek madaniyatida muhim ahamiyatga ega, lekin boshqa madaniyatlarda bu bayram haqida ma'lumot yetarli bo'lmasligi mumkin (Toshkent, 2020).

2. Tarixiy Realıya

○ Tarixiy realıya tarixiy voqealar, shaxslar yoki davrlar bilan bog'liq. Masalan, "Tamerlan" yoki "Samarqand" kabi atamalar o'z tarixiy kontekstida muhimdir va ularni tarjima qilishda ularning tarixiy ahamiyatini inobatga olish zarur (Shokirov, 2019).

3. Geografik Realıya

○ Geografik realıya geografik joylar, mintaqalar yoki tabiiy manzaralar bilan bog'liq. "Hind okeani" yoki "Alpomish" kabi atamalar ularning geografik joylashuvi va ahamiyatini bildiradi (Mirzaeva, 2021).

4. Ijtimoiy Realıya

○ Ijtimoiy realıya ijtimoiy hayot, urf-odatlar va kundalik hayotga oid tushunchalarni o'z ichiga oladi. "Chaihona" (choyxona) O'zbekistonda ijtimoiy muhitni aks ettiradi va boshqa madaniyatlarda bunday joylar mavjud emas (Abdurakhmonova, 2020).

5. Iqtisodiy Realıya

○ Iqtisodiy realıya iqtisodiy faoliyat va tijorat bilan bog'liq. "Khalqaro moliya" yoki "kredit" kabi atamalar iqtisodiyotning global kontekstida muhimdir (Xamidov, 2022).

Tarjima Jarayonida Realıya Turlarining Ahamiyati

Realiya turlarini to'g'ri tarjima qilish, madaniyatlararo muloqotda muhim ahamiyatga ega. Tarjimonlar realiya turlarini tushunishi va ularni o'z madaniyatlarida qanday ifodalashlarini bilishlari zarur. Bu nafaqat matnning to'g'ri tarjima qilinishiga, balki o'quvchilarning asl matnni to'liq tushunishlariga ham yordam beradi (Saidova, 2023).

Xulosa

Realiya turlari madaniyat va til o'rtasidagi bog'lanishni aks ettiradi va ularning to'g'ri tarjimasi madaniyatlararo muloqotning muvaffaqiyatini ta'minlaydi. Ushbu maqola realiya turlarining tahlili va ularning tarjima jarayonidagi ahamiyatini ko'rsatdi. Tarjimonlar realiya turlarini tushunishlari va ularni o'z madaniyatlari kontekstida qanday ifodalashlarini bilishlari zarur. Bu nafaqat tarjima sifatini oshiradi, balki madaniyatlararo muloqotni ham rivojlantiradi.

Foydalanilgan Adabiyotlar

1. Toshkent, A. (2020). *Madaniy realiyalar va ularning tarjimasi*. O'zbekiston Milliy Universiteti.
2. Shokirov, M. (2019). *Tarixiy realiya va ularning tarjimadagi o'rni*. O'zbekiston Fanlar Akademiyasi.
3. Mirzaeva, N. (2021). *Geografik realiya va madaniyat*. Tashkent State Institute of Oriental Studies.
4. Abdurakhmonova, F. (2020). *Ijtimoiy realiyalar va ularning tarjimasi*. Tashkent State University of Economics.
5. Xamidov, R. (2022). *Iqtisodiy realiyalar: Tarjimaning muhim jihatlari*. O'zbekiston Iqtisodiyot Instituti.
6. Saidova, D. (2023). *Tarjima jarayonida realiya turlarining ahamiyati*. Tashkent State Institute of Foreign Languages.